

Teaching module: Breastfeeding skill

วิธีการสอน: Practical skill

ผู้รับผิดชอบร่างแผนการสอน: ผศ.นพ.เกษม เรืองรองมรกต

ขอบเขตเนื้อหา (ตาม curriculum mapping และเกณฑ์แพทยสภา ฯ 2555)

1. ความรู้

- 2.2.6. การใช้ยา ผลิตภัณฑ์ และเทคโนโลยีด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าในเศรษฐศาสตร์คลินิก
- 2.2.8. หลักการด้านสังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์ ที่จำเป็นสำหรับสร้างเสริมเจตคติ และสร้างความเข้าใจต่อเพื่อนมนุษย์และสังคม
- 2.2.10. หลักการพื้นฐานด้านระบบคุณภาพ และความปลอดภัยของผู้ป่วย

ส่วนที่ 2 ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพและทักษะทางคลินิก

หมวดที่ 1. ภาวะปกติและหลักการดูแลทั่วไป

1.3 สามารถประเมินสุขภาพ และให้คำแนะนำที่เหมาะสมเพื่อควมมีสุขภาพดี แก่บุคคลตามวัยและสภาวะต่าง ๆ ตั้งแต่ทารกในครรภ์ ทารกแรกเกิด วัยก่อนเข้าเรียน วัยเรียน วัยรุ่น วัยหนุ่มสาว ผู้ใหญ่ หญิงมีครรภ์ วัยสูงอายุ ผู้พิการ และผู้ทุพพลภาพ

1.3.4 Adulthood

1.3.4.4 lactating mother

หมวดที่ 2. ภาวะผิดปกติจำแนกตามระบบอวัยวะ

2.3 โรคตามระบบ

2.3.15 PREGNANCY, CHILDBIRTH, AND THE PUERPERIUM (ICD 10, ข้อ XV O00 - O99)

2.3.15.1 กลุ่มที่ 2

โรค/กลุ่มอาการ/ภาวะที่ต้องรู้กลไกการเกิดโรค สามารถให้การวินิจฉัย ให้การบำบัดโรคฯ การรักษาผู้ป่วย ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค ในกรณีที่โรครุนแรง หรือซับซ้อนเกินความสามารถ ให้พิจารณาแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าและส่งผู้ป่วยต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ

- (1) breast infection associated with childbirth
- (2) disorders of breast and lactation associated with childbirth

2.3.16 CERTAIN CONDITIONS ORIGINATING IN THE PERINATAL PERIOD (ICD 10, ข้อ XVI P00 - P95)

2.3.16.1 กลุ่มที่ 2

โรค/กลุ่มอาการ/ภาวะที่ต้องรู้กลไกการเกิดโรค สามารถให้การวินิจฉัย ให้การบำบัดโรคฯ การรักษาผู้ป่วย ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค ในกรณีที่โรครุนแรง หรือซับซ้อนเกินความสามารถ ให้พิจารณาแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าและส่งผู้ป่วยต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ

- (2) transitory metabolic disorders (e.g., hypoglycemia, hypocalcemia, hypothermia, dehydration)
- (3) feeding problems of newborn

หัวข้ออื่น

Normal peuperal care

Breast feeding promotion, 10-step in breast feeding

โรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ลูก

ส่วนที่ 1 วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน

B10.1 มีความรู้เรื่องภาวะปกติของระบบสืบพันธุ์และภาวะปกติในระยะเวลาปรกติที่ตั้งต่อไปนี้

B10.1.2 Organ structure and function

B10.1.2.1 female structure, including breast

B10.1.2.6 pregnancy, including labor and delivery, the puerperium, lactation, gestational uterus, placenta

B10.2.6 Disorders relating to pregnancy, the puerperium, and the postpartum period

B10.2.6.1 กลุ่มโรคและกลุ่มอาการที่ต้องรู้

(3) breast infection associated with childbirth

(4) disorders of breast and lactation associated with childbirth

ส่วนที่ 3 สุขภาพและการสร้างเสริมสุขภาพ

1. แนวความคิดพื้นฐาน (Fundamental concepts of health promotion)

1.1. ปรัชญาด้านสุขภาพ (Philosophy of health)

1.1.3. ความแตกต่างระหว่างการสร้างเสริมสุขภาพ (health promotion) และการป้องกันโรค (disease prevention)

1.1.4. ความเชื่อมโยงของสุขภาพระดับต่างๆ ตั้งแต่สุขภาพระดับบุคคล (individual health) ระดับครอบครัว (family health) ระดับชุมชน (community health) จนถึง ระดับประชากร (population health)

4. ระบบบริการสุขภาพของประเทศไทย (Thai health care system)

4.5. ระบบบริการสุขภาพ (Health services system) ซึ่งประกอบด้วย

4.5.2. การให้บริการ (Health services delivery)

4.5.2.2. การให้สุศึกษาและการสื่อสารสุขภาพ (health education/health communication)

4.5.2.3. การดูแลรักษา ป้องกัน สร้างเสริมสุขภาพ และฟื้นฟูสภาพที่สถานพยาบาล (comprehensive care at health service setting) รวมถึง การควบคุมโรคติดต่อ (infectious disease control) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค (immunization) การส่งเสริมโภชนาการ การอนามัยแม่และเด็ก การส่งเสริมและการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การวางแผนครอบครัว การป้องกันการบาดเจ็บ (injury prevention)

ส่วนที่ 4 เวชจริยศาสตร์

7. ความสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมเภสัชภัณฑ์ (relationship with the pharmaceutical industry)

4. จริยธรรมเกี่ยวกับการสาธารณสุขและการสร้างเสริมสุขภาพ (ethics of public health and health promotion)

ส่วนที่ 5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

ไม่มี

2. คุณธรรม จริยธรรม

- 2.1.1 แสดงออกถึงคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมต่อวิชาชีพ
- 2.1.2 แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและวิชาชีพ เป็นที่ไว้วางใจของผู้ป่วยและสังคม
- 2.1.3 แสดงออกถึงบุคลิกภาพอันเป็นที่น่าเชื่อถือ
- 2.1.4 มีความตรงต่อเวลา และรับผิดชอบต่อการนัดหมาย
- 2.1.5 มีความรับผิดชอบต่อผู้ป่วย และงานที่ได้รับมอบหมาย
- 2.1.6 เข้าใจความต้องการและข้อจำกัด โดยไม่แบ่งแยกในบริบทของเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เพศ อายุ และเศรษฐกิจฐานะ
- 2.1.7 เคารพในสิทธิของผู้ป่วย โดยการให้ความจริง รักษาความลับ และคำนึงถึงประโยชน์และความปลอดภัยของผู้ป่วยเป็นสำคัญ
- 2.1.8 มีความเข้าใจและสามารถให้การบริบาลสุขภาพโดยมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลาง

3. ทักษะทางปัญญา

- 2.3.1. ตระหนักรู้ในศักยภาพและข้อควรพัฒนาของตน เพื่อกำหนดความต้องการในการเรียนรู้และพัฒนาของตนเอง ได้อย่างครอบคลุมทุกด้านที่จำเป็น
- 2.3.2. สามารถวางแผนและแสวงหาวิธีการสร้างและพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมที่เหมาะสม
- 2.3.5. สามารถแสวงหาและแลกเปลี่ยนความรู้ ฝึกทักษะ รวมทั้งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

- 2.4.1. สามารถปรับตัวเชิงวิชาชีพ และมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น
- 2.4.2. สามารถทำงานเป็นทีมในบทบาทผู้นำและสมาชิกในทีมดูแลรักษา ทีมสุขภาพ และทีมในชุมชนของระบบบริการสาธารณสุข ในบริบทหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน
- 2.4.3. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต่อสังคม และรับผิดชอบต่อการพัฒนาวิชาชีพ องค์กร และสังคม

- 2.4.4. สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน/ชุมชนให้มีบทบาทในการดูแล สร้างเสริมสุขภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างเหมาะสม

5. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- 2.5.2 สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน การนำเสนอ และอวัจนภาษา หรือภาษาท่าทาง (non-verbal communication) รวมทั้งสามารถอ่านตำรา และวารสารภาษาอังกฤษได้อย่างเข้าใจ
- 2.5.5 มีทักษะในการรับฟังปัญหา เข้าใจถึงความรู้สึกและความวิตกกังวลของผู้ป่วยและญาติ อีกทั้งสามารถตอบคำถาม อธิบาย ให้คำปรึกษา และคำแนะนำ โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม
- 2.5.10 มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ แก่ผู้เกี่ยวข้อง

6. ทักษะพิสัย

- 2.6.1. มีความสามารถในการสังเกตอาการปฏิกิริยา ทำที่ของผู้ป่วยและญาติ
- 2.6.4. มีทักษะในการให้การดูแลรักษา และทำหัตถการที่จำเป็น

วัตถุประสงค์

ภายหลังการเรียนการสอน ผู้เข้าเรียนสามารถ

1. อธิบายความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
2. อธิบายขั้นตอนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ถูกต้องและให้คำแนะนำกับมารดาได้เป็นอย่างดี
3. ประเมินการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ช่วยเหลือมารดาที่เริ่มให้นมบุตรในระยะเริ่มต้นได้และแก้ไขปัญหาเบื้องต้นที่พบบ่อยได้

เนื้อหา

1. ความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
2. ขั้นตอนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ถูกต้องและให้คำแนะนำกับมารดาได้เป็นอย่างดี
3. วิธีประเมินการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ช่วยเหลือมารดาที่เริ่มให้นมบุตรในระยะเริ่มต้นได้และวิธีแก้ไขปัญหาเบื้องต้นที่พบบ่อยได้

วิธีการสอน

1. ให้นิสิตแพทย์ปี 5 ที่ปฏิบัติงานในช่วง teaching round ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ด้วยตนเอง download ได้จาก <http://elearning.medicine.swu.ac.th/course/course/view.php?id=51>
2. นิสิตแพทย์ในกลุ่มจัดกลุ่มย่อย กลุ่มละ 2 – 3 คน (ในแต่ละกลุ่มควรมีทั้งนิสิตแพทย์ทั้งหญิงและชายอยู่ในกลุ่มย่อย เพื่อความสะดวกในการฝึกปฏิบัติ) นัดหมายล่วงหน้าเพื่อฝึกปฏิบัติจริงกับพยาบาลผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และสตรีหลังคลอดบุตร ในวันและเวลาราชการกับคุณศศิณัฐ ชานันท์ วงษ์อินทร์ หรือพยาบาลผู้รับผิดชอบที่หอผู้ป่วยในหอผู้ป่วย 8/2 (การนัดหมายในการฝึกปฏิบัติควรทำให้แล้วเสร็จภายในช่วงระยะที่ปฏิบัติงานในกลุ่ม teaching round ไม่ควรนัดหมายในช่วงที่ใกล้จะมีการเปลี่ยนกลุ่ม เพื่อให้การฝึกปฏิบัติประสบผล ไม่กระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อนในกลุ่มถัดไป และรบกวนสตรีหลังคลอดบุตรให้น้อยที่สุด)
3. นิสิตแพทย์ทบทวนความเข้าใจกับพยาบาลผู้สอนเกี่ยวกับความสำคัญ ประโยชน์ และขั้นตอนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หลังจากขออนุญาตสตรีหลังคลอดบุตรแล้วจึงลองฝึกปฏิบัติช่วยเหลือมารดาในการ

เริ่มให้นมบุตร ฝึกประเมินการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และทบทวนวิธีแก้ไขปัญหาเบื้องต้นที่พบบ่อยร่วมไป
กับพยาบาลผู้สอน

4. พยาบาลผู้สอนทำการประเมินผลในแบบประเมินผล พร้อมไปกับการซักถามความเข้าใจ

รวมเวลาในการสอนประมาณ 2 ชั่วโมงในแต่ละกลุ่มย่อย

การประเมินผล

1. แบบประเมินผล

2. การซักถามในกลุ่มย่อย

3. สังเกตจากพฤติกรรมระหว่างการดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่แผนกผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยในสูติกรรมและห้องคลอด

4. ข้อสอบแบบ MCQ, MEQ และ OSCE

สื่อการสอน

1. สตรีหลังคลอดบุตรที่ห่อผู้ป่วยในหอผู้ป่วย 8/2

2. DVD สำหรับศึกษาด้วยตนเอง (SDL) ที่ทางภาควิชาจัดเตรียมและมอบไว้ให้แก่หัวหน้ากลุ่ม เรื่อง

รหัส	ชื่อเรื่อง	ที่มา
11-1	นมแม่ ทันสมอง	ศูนย์นมแม่
11-2	เทคนิคการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	กลุ่มนมแม่
11-3	การเก็บรักษานมแม่	ศูนย์นมแม่ 2547
11-4-5	ทันโลกนมแม่โดยผู้มีประสบการณ์ 1-2	SWU 2547

3. เอกสารเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ download ได้จาก

<http://elearning.medicine.swu.ac.th/course/course/view.php?id=51>

4. แบบประเมินผล “แบบฟอร์มการประเมินการฝึกการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่”

4. เนื้อหาเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จาก website <http://www.thaibreastfeeding.org/>

5. หุ่นเต้านมและทารกเทียม

แบบฟอร์มการประเมินการฝึกการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา

สำหรับนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 5

ชื่อ-สกุล.....กลุ่มย่อย.....

หัวข้อ	ผ่าน	ไม่ผ่าน
การให้คำแนะนำกับมารดา		
-อธิบายความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่		
-อธิบายประโยชน์ของนมแม่		
-อธิบายขั้นตอนของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่		
การฝึกปฏิบัติ		
-วิธีการให้นมแม่ที่ถูกต้อง		
• เวลาและความถี่ที่เหมาะสม		
• สถานที่ที่เหมาะสมและท่าทางในการให้นมแม่		
• การทำความสะอาด		
• การจัดให้เกิดการดูดที่ถูกต้อง, การให้ latch on ที่ถูกต้อง		
• การป้อนเก็บน้ำนม		
• การจัดเก็บน้ำนมที่ถูกต้อง		
การแก้ปัญหาเบื้องต้น		
-ประเมินการให้นมแม่ที่ถูกต้องได้		
-การประเมิน latch on		
-แก้ปัญหาที่พบบ่อย		
• หัวนมแตก		
• หัวนมสั้น บอด บุ่ม		
• น้ำนมออกน้อย		
• Tongue tie ในลูก		

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
 .....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

วันที่...../...../.....